

Julie James AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol, Tai a Chynllunio
Cabinet Secretary for Housing, Local Government and Planning

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA/JJ 0952/24

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

seneddequality@senedd.cymru

21 Mai 2024

Annwyl Jenny

Wrth roi fy nhystiolaeth yn ystod y sesiwn ar 22 Ebrill, cytunais i ddarparu rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor am sawl pwynt. Mae'r Clerc hefyd wedi nodi rhai materion eraill yr hoffai'r Pwyllgor gael eglurhad arnynt; ac ers hynny rydych wedi ysgrifennu ataf fi a'r Prif Gynghorydd Tân ac Achub (y Prif Gynghorydd) ar 15 Mai gan godi pwyntiau pellach. Mae'r atebion i'r rhain i gyd i'w gweld yn y llythyr hwn.

Adolygiadau'r Prif Gynghorydd Tân ac Achub, a materion yn ymwneud â'r Prif Swyddog Tân Stuart Millington

Yn y cyfarfod ar 22 Ebrill, cytunais i ysgrifennu at y Pwyllgor i egluro sylwadau a wnaed gan Dan Stephens ym mharagraffau 85 ac 86 ynghylch ei adolygiad o ddisgyblaeth. Yn benodol, cytunais i roi rhagor o fanylion am y gwahanol fathau o adroddiadau adolygu a gynhaliwyd gan y Prif Gynghorydd; y gwahanol drothwyon ar gyfer gwahanol fathau o weithdrefnau disgyblu; a chadarnhad o'r gweithdrefnau perthnasol sy'n ymwneud â'r Prif Swyddog Tân Stuart Millington. Cytunais hefyd i rannu'r adolygiadau thematig gyda'r Pwyllgor.

Penodwyd y Prif Gynghorydd presennol gan y Frenhines ym mis Hydref 2019 o dan adran 28 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004. Mae'r ddarpariaeth honno'n rhoi briff eang iddo, sef pŵer i arolygu ac adrodd ar "the manner in which fire and rescue authorities are exercising their functions, [and] technical matters relating to those functions."

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.wales

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn ymarferol, mae gwaith presennol y Prif Gynghorydd wedi ymwneud yn bennaf ag adolygiadau thematig sy'n ystyried agwedd benodol ar reoli neu weithrediadau ar draws y tri Gwasanaeth Tân ac Achub yng Nghymru. Mae'r rhain yn adroddiadau ffurfiol sylweddol, a luniwyd wedi misoedd o waith maes, cyfweiliadau ac ymchwil. Hyd yma, mae'r Prif Gynghorydd wedi cyhoeddi tri adroddiad o'r fath, ar y gwersi a ddysgwyd o dân Tŵr Grenfell (ar gael [yma](#)); gallu a chapasiti'r Gwasanaethau Tân ac Achub i gyflawni rôl ehangach (ar gael [yma](#)); a hyfforddiant i ddiffoddwyr tân (ar gael [yma](#)).

Mae'r Prif Gynghorydd yn was sifil parhaol i Lywodraeth Cymru, ac mae hefyd yn darparu briffiau ad hoc i Weinidogion ar faterion perthnasol. Yn dilyn yr adroddiad gan Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi am ddiwylliant a gwerthoedd yn y Gwasanaethau Tân ac Achub yn Lloegr y llynedd, mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am achosion sylweddol o gamymddwyn honedig yn y Gwasanaeth. Yn syth ar ôl adroddiad Arolygiaeth Cwnstabiliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi, gofynnodd y Prif Gynghorydd i'r Gwasanaethau Tân ac Achub (GTA) adrodd am bob achos a gododd dros y pum mlynedd diwethaf. Mae'r Prif Gynghorydd hefyd yn cael crynodebau byr a dienw o bob honiad o gamymddwyn o fewn y GTA, ar ffurf adroddiadau chwech misol wedi'u coladu. Ar wahân i'r rhain, mae honiadau o gamymddwyn difrifol ac unrhyw achosion sy'n cynnwys uwch swyddogion a/neu wahaniaethu ar sail nodwedd warchodedig, yn cael eu hadrodd i'r Prif Gynghorydd pan godant. Mae'r Prif Gynghorydd hefyd wedi briffio Gweinidogion ar yr holl faterion hyn fel mater o drefn; nid adolygiadau ffurfiol yw'r rhain ac nid ydynt yn cael eu cyhoeddi. Wrth gwrs, nid yw cyngor gweinidogol yn cael ei gyhoeddi fel arfer, ac ni fyddai'n iawn fod gwybodaeth bersonol o'r fath ar gael i'r cyhoedd.

Fodd bynnag, nid yw'r Prif Gynghorydd na Gweinidogion yn rhan o'r broses o ymdrin ag achosion unigol o gamymddwyn na phenderfynu arnynt. Mae'r rhain yn faterion i'r cyflogwr perthnasol. Mae hynny'n cynnwys yr ymchwiliad i'r gŵyn yn erbyn Mr Millington y llynedd. Mae Llywodraeth Cymru wedi cael gwybod am amgylchiadau a chanlyniad yr ymchwiliad hwnnw, a rhannwyd hynny â'r Pwyllgor ar 22 Ebrill.

Fodd bynnag, mae'n amlwg bod gan y Pwyllgor ac eraill ddiddordeb agos a pharhaus yn y mater hwn. Roedd ymdrechion y Prif Gynghorydd i'w esbonio ar 22 Ebrill â bwriadau da - ond, fel y dywedais wrth y Pwyllgor ar y pryd, roeddent wedi'u seilio ar wybodaeth drydedd law, nad oedd o reidrwydd yn helpu'r Pwyllgor. Er mwyn egluro materion, mae fy swyddogion wedi holi'r Prif Swyddog Tân Dawn Docx o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ymhellach. Mae hi wedi cadarnhau bod Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru wedi comisiynu ymchwiliad annibynnol i honiadau yn erbyn Mr Millington y llynedd, yn unol â'i weithdrefnau sefydledig ar gyfer cwynion neu gwynion cyflogaeth sy'n ymwneud â staff uwch. Cyflwynwyd yr adroddiad hwnnw i Brif Swyddog Tân Docx ar ôl ei gwblhau, a'i cyfeiriodd wedyn at y Swyddog Monitro i wneud penderfyniad terfynol yn annibynnol ar Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Daeth y Swyddog Monitro i'r casgliad nad oedd canfyddiadau'r adroddiad yn cyfiawnhau achos disgyblu yn erbyn Mr Millington. Fel y dywedodd y Prif Swyddog Tân Docx yn ei thystiolaeth lafar i'r Pwyllgor ar 11 Mawrth, fe ystyriodd fod y mater wedi'i gau wedyn, ac ni welodd y mater fel unrhyw rwystr i benodi Mr Millington yn Brif Swyddog Tân dros dro yn Ne Cymru.

Fe gododd eich llythyr dyddiedig 15 Mai, a gyfeiriwyd ataf fi ac at y Prif Gynghorydd, ragor o faterion yn ymwneud â'r ymchwiliad i Mr Millington. Rydych chi'n holi am y briff a gefais cyn i mi roi tystiolaeth i'r Pwyllgor, ac yn benodol a oedd hyn yn cynnwys "adroddiad Brophy" - yr ymchwiliad annibynnol i'r honiadau yn erbyn Mr Millington a gomisiynwyd gan Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Cefais sawl sesiwn friffio ar bob mater o fewn cylch gwaith y Pwyllgor. Fodd bynnag, nid yw swyddogion fy nhîm tân wedi gweld, ac ni fyddent yn disgwyl gweld, "adroddiad Brophy", a oedd yn ymdrin â materion rheoli staff a phroblemau ymddygiad o fewn GTA Gogledd

Cymru. Yn unol â hynny, nid wyf i na'r cyn Ddirprwy Weinidog wedi cael unrhyw friff ar ei gynnwys.

Gwrthod cyfarfodydd

Yn y cyfarfod ar 26 Ebrill, cytunodd fy swyddogion i gadarnhau a oedd llythyrau, negeseuon e-bost, neu geisiadau am gyfarfodydd wedi cael eu hanwybyddu neu eu gwrthod.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, bu ambell achos unigol lle nad oedd Gweinidogion yn gallu mynd i ddiwyddiadau a drefnwyd gan un o'r Awdurdodau Tân ac Achub, oherwydd bod eu dyddiaduron yn llawn. Yn yr un modd, nid oedd yn bosibl weithiau i gwrdd wyneb yn wyneb yn hytrach nag ar-lein neu dros y ffôn. Fodd bynnag, nid wyf yn ymwybodol o unrhyw achosion lle mae Gweinidogion neu swyddogion wedi gwrthod cwrdd ag Aelodau neu uwch reolwyr yr Awdurdodau Tân ac Achub, nac anwybyddu ceisiadau am gyfarfodydd o'r fath.

Argymhellion Arolygiaeth Cwnstabliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi

Yn y cyfarfod ar 22 Ebrill, cytunais i amlinellu'r hyn mae Llywodraeth Cymru wedi'i wneud o ran gweithredu'r argymhellion a oedd yn berthnasol i'r Llywodraeth a ddeilliodd o adroddiad Arolygiaeth Cwnstabliaeth a Gwasanaethau Tân ac Achub Ei Fawrhydi (HMICFRS) am ddiwylliant y Gwasanaethau Tân ac Achub yn Lloegr, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2023.

Roedd pedwar argymhelliad y gallai Llywodraeth Cymru eu gweithredu'n rhannol neu'n gyfan gwbl, sef:

- Adrodd i HMICFRS am achosion o gamymddwyn difrifol. Fel y nodwyd uchod, mae hyn eisoes wedi'i weithredu yng Nghymru ac mae'r tri Gwasanaeth Tân ac Achub bellach yn rhoi gwybod i'r Prif Gynghorydd am bob achos o'r fath fel mater o drefn.
- Archwiliadau manwl gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) ar gyfer diffoddwyr tân a darpar ddiffoddwyr tân. Mae hyn yn golygu bod cyflogwyr yn cael gwybod am euogfarnau sydd wedi darfod a rhybuddion gan yr heddlu, gan olygu bod y Gwasanaeth Tân ac Achub yn gweithredu mewn dull sy'n gyson â'r gwasanaethau brys eraill a'i bod yn bosibl craffu'n fanylach ar y gweithlu presennol a darpar weithwyr. Cafodd hyn ei roi ar waith yn llawn ledled Cymru a Lloegr ym mis Mehefin 2023 drwy gytundeb rhwng Llywodraeth Cymru, Swyddfa Gartref y DU a'r Weinyddiaeth Gyfiawnder.
- Sefydlu "rhestr waharddedig" o ddiffoddwyr tân sydd wedi'u diswyddo am gamymddwyn difrifol a gwaharddiad rhag cael eu hailgyflogi yn y swydd honno mewn lle arall. Byddai hyn yn adlewyrchu'r trefniadau sydd eisoes yn bodoli ar gyfer swyddogion heddlu ac athrawon, a dim ond drwy ei gyflwyno ar draws y DU y gallai weithredu'n effeithiol. Mae Swyddfa Gartref y DU wedi asesu y byddai angen deddfwriaeth sylfaenol i greu awdurdod i gasglu a chadw'r wybodaeth hon ac i wahardd ailgyflogi, a deallaf nad yw hynny'n debygol o ddigwydd cyn yr etholiad cyffredinol.
- Casglu data am amrywiaeth gweithlu'r Gwasanaethau Tân ac Achub. Rhoddodd Llywodraeth Cymru'r gorau i gasglu a chyhoeddi data am hyn yn 2014, gan ei fod yn dyblygu'r ddyletswydd ar Awdurdodau Tân ac Achub i wneud hynny o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Ond, bu rhywfaint o wahaniaeth rhwng y mathau o ddata a gyhoeddir gan yr Awdurdodau a pha mor aml y cânt eu cyhoeddi. Felly, bydd Llywodraeth Cymru yn ailddechrau casglu a chyhoeddi data o'r fath cyn bo hir.

Roedd y rhan fwyaf o argymhellion HMICFRS yn ymwneud ag arferion rheoli ac wedi'u cyfeirio at y Prif Swyddogion Tân yn Lloegr, ond rydym wedi annog y Prif Swyddogion Tân yma i'w mabwysiadu hefyd. Maent wedi cytuno i wneud hynny, gan adrodd i'r Fforwm Partneriaeth Gymdeithasol ar gyfer Gwasanaethau Tân ac Achub eu bod wedi gwneud

cynnydd da o ran hyn. Rwyf eisoes wedi rhannu cofnodion y cyfarfod hwnnw gyda'r Pwyllgor.

Cwrdd â Chomisiynwyr

Yn y cyfarfod ar 22 Ebrill, cytunais i ysgrifennu at y Pwyllgor ar ôl i mi gwrdd â'r Comisiynwyr, i fynegi barn am yr amserlenni posibl ar gyfer yr ymyriad yng Ngwasanaeth Tân ac Achub De Cymru, a chrynodeb cyffredinol o sut aeth y trafodaethau. Cytunais hefyd i rannu cofnod y cyfarfod hwnnw gyda'r Pwyllgor; bydd fy swyddogion yn bwrw ymlaen â hynny unwaith y cawn gydsyniad y Comisiynwyr.

Roedd y cyfarfod yn un cadarnhaol, ac mae'n amlwg bod y Comisiynwyr yn gwneud cynnydd da. Fodd bynnag, mae materion ehangach o ran rheolaeth a phrosesau Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru wedi'u dod i'r fei. Yn unol â hynny, mae'r Comisiynwyr yn credu ei bod yn rhy fuan i roi amcangyfrif cywir o ba mor hir y gallai gymryd iddyn nhw gwblhau eu gwaith. Serch hynny, maen nhw a minnau wedi ymrwymo i ddod â'r ymyriad i ben yn llwyddiannus ac mewn modd cynaliadwy cyn gynted â phosibl, a chyn diwedd tymor y Senedd hon. Disgwyliaf i strategaeth glir ar gyfer hyn gael ei datblygu fel blaenoriaeth.

Disgrifiadau swydd ar gyfer Aelodau Awdurdodau Tân ac Achub

Mae'r Pwyllgor hefyd wedi gofyn am gadarnhad p'un a oes disgrifiadau swydd gan Aelodau Awdurdodau Tân ac Achub ai peidio.

Mae disgrifiadau swyddi neu rolau ar gyfer Aelodau Awdurdodau Tân ac Achub wedi'u cynnwys yng nghyfansoddiad neu reolau sefydlog pob Awdurdod Tân ac Achub, ar delerau y mae'r Awdurdod ei hun yn penderfynu arnynt. Gweler adran 2.2 cyfansoddiad Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ([ar gael yma](#)) ac erthygl 2 cyfansoddiad Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ([ar gael yma](#)). Mae swyddogaethau Aelodau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru wedi cael eu trosglwyddo dros dro i'r Comisiynwyr, er i gyfansoddiad blaenorol yr Awdurdod ([ar gael yma](#) – Saesneg yn unig) wneud darpariaeth debyg yn adran 20.

Adolygu aelodaeth byrddau iechyd lleol

Mae'r Pwyllgor hefyd wedi gofyn am gadarnhad a oes cydweithio rhwng fy adran ac adolygiad Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd o aelodaeth Byrddau Iechyd gyda'r bwriad o gyfnewid gwybodaeth a gwersi a ddysgwyd.

Hyd yma, ni fu unrhyw gysylltiad â'r adolygiad o aelodaeth Byrddau Iechyd Lleol, ond bydd gennyf ddiddordeb mewn cymhwyso'r holl ddysgu perthnasol i unrhyw adolygiad o aelodaeth Awdurdodau Tân ac Achub. Yn y cyd-destun hwnnw, byddaf yn ystyried nifer o opsiynau mewn trafodaeth ag aelodau'r Fforwm Partneriaeth Gymdeithasol a chydag awdurdodau lleol.

Prif Swyddog Tân Dros Dro o Gymru

Mae'r Pwyllgor hefyd wedi gofyn am gadarnhad o bwy wnaeth y penderfyniad mai un o'r meini prawf hanfodol wrth chwilio am ymgeiswyr ar gyfer Prif Swyddog Tân dros dro ar gyfer De Cymru oedd bod yr ymgeisydd yn dod o Gymru.

Y Comisiynwyr wnaeth yr holl benderfyniadau ynghylch penodi'r Prif Swyddog Tân dros dro. Rwy'n deall bod angen iddynt wneud penodiad ar unwaith, er mwyn cynnal gallu digonol o fewn yr Awdurdod i gymryd rheolaeth strategol mewn digwyddiad mawr.

Hyderaf fod yr wybodaeth bellach hon yn ddefnyddiol, a byddai'n hapus i gynorthwyo'r Pwyllgor ymhellach fel y bo'n briodol.

Yn gywir,

A handwritten signature in blue ink that reads "Julie James". The signature is written in a cursive style with a large initial 'J'.

Julie James AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol, Tai a Chynllunio
Cabinet Secretary for Housing, Local Government and Planning